



2018-19

Læreplan for MammenFri



MammenFri, Mammen
Byvej 69 8850
Bjerringbro 20215850



Indholdsfortegnelse

Indledning	1
Beskrivelse af MammenFri vuggestue og børnehave	2
Beskrivelse af vores læringsforståelse og læringsmiljø	2
Børnemiljø	3
Digitale lege- og læringsmidler	4
Alsidig personlig udvikling	4
Social udvikling	6
Kommunikation og sprog:	8
Krop, sanser og bevægelse	10
Natur, udeliv og science:	12
Kultur, æstetik og fællesskab	14
Overgang fra vuggestue til børnehave	17
Overgange fra børnehave til skolen	17
Børn med særlige behov 0-6 år	18

Indledning

Efter dagtilbudsloven kapitel 2 § 8 fremstår følgende formål med den pædagogiske læreplan. Der skal i alle dagtilbud udarbejdes en skriftlig læreplan for børn i alderen 0- 2 år og for børn i alderen 3 år til skolestart. Den pædagogiske læreplan skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud. Ved udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan skal der tages hensyn til børnegruppens sammensætning.

Stk. 2. Den pædagogiske læreplan skal beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring inden for følgende temaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Stk. 3. Den pædagogiske læreplan skal beskrive relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der iværksættes for at nå målene, og hvordan læreplanen evalueres.

Stk. 4. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvilke relevante pædagogiske metoder, aktiviteter og eventuelle mål, der opstilles og iværksættes for børn med særlige behov.

Stk. 5. Det skal endvidere fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan arbejdet med et godt børnemiljø, jf. § 7, stk. 1, bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

Derudover skal læreplanen indeholde målbeskrivelse af:

- Overgange fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole/SFO.
- Børn med særlige behov.

Beskrivelse af MammenFri vuggestue og børnehave

MammenFri vuggestue og børnehave er en privat institution beliggende i Mammen, der byder på et naturskønt område med mange gode omkringliggende muligheder. Der er blandt andet en bypark og skov lige i nærheden samt mulighed for at tage på udflugter med bus. Foruden friskolens legeplads har vi én for børnehaven, og én der er tilegnet vuggestuebørnene.

MammenFri vuggestue og børnehave er fra oktober 2014 DGI certificeret bevægelsesinstitution og recertificeret i maj 2016. Dette medfører, at en stor del af vores hverdag er præget af det pædagogiske arbejde med kropslighed og bevægelse.

Efter at børnehaven og skolen fusionerede i 2013 efterfulgt af vuggestuen i januar 2015, har vi været igennem en proces med at udarbejde et fælles Grundtvig-Koldsk værdigrundlag. Vores værdiorde er fællesskab, nærvær og fokus på det enkelte barns udvikling, som vi har derfor særlig fokus på i hverdagen. Vi møder barnet med anerkendelse og er således opmærksom på, at barnets egne oplevelser, erfaringer og ønsker får en central plads i det pædagogiske arbejde.

Vi er pt. 19 vuggestuebørn og 33 børnehavebørn, og der er ansat 4 pædagoger, 1 pædagogisk assistent og 6 pædagogmedhjælpere.

Beskrivelse af vores læringsforståelse og læringsmiljø

Det er vigtigt ikke at forstå læring som et snævert begreb, der kun omhandler det kognitive.

Læring handler lige så meget om for eksempel dannelse, tilknytning, leg og identitet. Barnet lærer når det udvikler sig, og udvikler sig når det lærer. Det er medskabere af sin egen læring, en læring der forudsætter engageret personale til at støtte, guide og udfordre.¹

Vi vil som personale anerkende barnets behov og agere i "de tre læringsrum":

- Vi går foran barnet: den voksne bestemmer indholdet.
- Ved siden af: den voksne støtter og udvikler sammen med barnet - børns medbestemmelse indtænkes.
- Bagved: den voksne følger barnets spor.

¹ Viborg kommune: "Læreplaner og pædagogisk praksis", s. 11

Vi understøtter dette vha. en didaktisk model. Derudover vil vi udfordre barnet der, hvor det er i sin alder og udvikling (flow). Vi vil skabe rum til leg og læring, hvilket ikke kun omfatter de fysiske rammer, men også kultur og atmosfære.

Børnemiljø

Børns meninger og holdninger skal tages i betragtning, når vi skal skabe et godt børneliv i daginstitutionen. Børnemiljø inddeles i 3 grupper:

Det psykiske børnemiljø:

Børn skal føle sig anerkendt, set, hørt og forstået. Det at de føler sig værdsatte og unikke og er en del af et fællesskab giver dem ejerskab og lyst. Børnene skal have indflydelse på deres hverdag. De skal trives og have det godt med hinanden.

Det fysiske:

Inde såvel som ude skal der være rammer, der skaber rum for udvikling, læring og leg.

Det æstetiske:

Institutionen skal være inspirerende og behagelig at se på samt være i - uden at man bliver overstimuleret. En del af udsmykningen vil være børnenes egne kreationer - endvidere skal tingene inspirere til brug, sansning og aktivitet. Det skal være et rart sted at være.

I vuggestuen har vi fokus på børnemiljøet ved at:

- Lave iagttagelser og observationer, der samles i en logbog til brug for den videre planlægning. Observationer bruges også, når vi laver handleplaner, og når vi forbereder konkrete aktiviteter for børnene. Aktiviteterne sættes ind i en didaktisk model.
- Arbejde med den udvidede SMTTE-model, når vi starter et nyt tema fra læreplanerne, så det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø indtænkes som en naturlig del af den didaktiske model.
- Øvrige didaktiske modeller
- Lave sociogrammer på hvert enkelt barn. Alle børn skal have mindst en god relation.
- Benytte Marte Meo/videomateriale.
- Benytte det gode forældresamarbejde til at få indsigt i det enkelte barns trivsel og behov. Der kan indimellem bruges deciderede spørgeskemaer.

I børnehaven har vi fokus på børnemiljøet ved at:

- Interviewe børnene i forskellige sammenhænge både elektronisk ved hjælp af Dagtilbudstermometeret, og i form af seancen "Til te hos dronningen".
- Til samling, og når vi sidder i vores spisegrupper, kan børnene adspørges om eksempelvis nye tiltag.
- Lave iagttagelser og observationer, der samles i en logbog til brug for den videre planlægning. Observationer bruges også, når vi laver handleplaner, og når vi forbereder konkrete aktiviteter for børnene. Aktiviteterne sættes ind i en didaktisk model.

- Arbejde med den udvidede SMTTE-model, når vi starter et nyt tema fra læreplanerne, så det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø indtænkes som en naturlig del af den didaktiske model.
- Øvrige didaktiske modeller
- Lave sociogrammer på hvert enkelt barn. Alle børn skal have mindst en god relation.
- Benytte Marte Meo/videomateriale.
- Benytte det gode forældresamarbejde til at få indsigt i det enkelte barns trivsel og behov. Der kan indimellem bruges deciderede spørgeskemaer.

Digitale lege- og læringsmidler

IPad benyttes i forhold til:

- Nogle børns pauser.
- Sproggrupper og legegrupper.
- Formidling af faglig viden til børn.
- Indhentning af viden, når noget skal undersøges nærmere.
- Dokumentation af det pædagogiske arbejde.

Alsidig personlig udvikling

Læringsmål fra 0-6 år:

Vi har fokus rettet på det enkeltes barns potentialer samt deres identitetsskabelse. Vi ved at det at kende sig selv, herunder sine styrker og svagheder, sine følelser og grænser, er en vigtig ballast i forbindelse med skolestart og videre i livet.

Børn har behov for at være en del af et fællesskab – føle sig inkluderet, da det er her, vi danner vigtige og betydningsfulde relationer.

Når vi arbejder med os selv og oplever succes i praksis, kan det medføre handlekraft, så den positive udvikling fortsætter. Vi bestræber os derfor på at tilpasse udfordringer til det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Jo mere selvhjulpne og selvstændige børn er – jo mere robuste bliver børn.

1. At fremme børnenes selvstændighed.
2. At fremme børnenes forståelse for sig selv og andre.
3. At udfordre, styrke og stimulere børns selvhjulpnehed.

Læringsmål 1: At fremme børnenes selvstændighed.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2-3 år	3-4 år	5-6 år
Tegn på læring	At barnet aflæser og reagerer på de daglige rytmer i huset, herunder bleskift og spising.	At børn selv forsøger med hjælp og støtte fra en voksen.	At børn selv tager initiativ og forsøger at løse opgaven.	At barnet selv klarer tingene, og hvis ikke det lykkedes, er det selv i stand til at hente hjælp og/eller skabe andre løsninger.
Tiltag	Voksne der går foran barnet og giver tryghed i de givne situationer.	De voksne er i nærheden af barnet og er klar til at guide og hjælpe.	De voksne er klar til at guide og støtte barnet ved behov.	Opmuntrende og guidende voksne ved behov - går primær bagved barnet.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: At fremme børnenes forståelse for sig selv og andre.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	At barnets får øjnene op for sig selv og andre.	At barnet viser interesse og begynder at kommunikere og reagere på andre børn og sig selv.	At børn leger, hjælper og drager omsorg for sig selv og andre.	Børn i samspil, kommunikation, samt børn der tager ansvar for sig selv og andre.
Tiltag	Voksne der benævner barnet og det, der omgiver barnet.	Voksne der skaber kommunikation og sætter ord på egne og andres handlinger og følelser.	Voksne der støtter, udfordrer og samarbejder om barnet og dets følelser.	Voksne der iagttager og guider barnet i dets billede af sig selv og andre. Den voksne kommer med forslag, men forsøger at lade barnet handle på egen hånd.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 3: At udfordre, styrke og stimulere børns selvhjulpethed.

(Her tages der udgangspunkt i garderoben, som vi alle er en del af i hverdagen.)

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet viser glæde ved påklædning.	Barnet begynder i samspil med en voksen at finde sit tøj og tage det på.	Barnet finder selv sit overtøj ved hjælp af et skema (piktogram) i gangen samt forsøger at iklæde sig dette.	Barnet har selv en fornemmelse af vejret, finder selv tøj og kan komme i det meste selv.
Tiltag	Voksne der benævner det de gør i samspil med barnet.	Voksne der er i garderoben med få børn af gangen, så der er tid og ro til at guide børnene i af- og påklædning.	Voksne der hele tiden cirkulerer rundt i garderoben, så hjælpen er nær ved behov.	Voksne der går bagved barnet og opmuntrer de børn, der synes det er svært.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Social udvikling

I en tid, hvor børn og voksne skal kunne begå sig i mange forskellige sociale arenaer og sammenhænge, er tilegnelse af sociale kompetencer en nødvendighed.

Børn udvikler sociale kompetencer i samspil med andre mennesker, hvor man lærer at samarbejde og sætte sig i andres sted. Ved at indgå i relationer og fællesskaber tilegner barnet sig herved sociale færdigheder såsom empati samt evne til at forhandle og argumentere.

Børn har brug for at spejle sig i andre for at finde ud af, hvem de selv er. Det er derfor vigtigt, at børn får mulighed for at indgå i både større og mindre grupper, og at de herved får positive oplevelser i samspillet med andre børn og voksne. Dette er betydningsfuldt for barnets trivsel og dets udviklingsmuligheder. Vi er dem vi er i kraft af vores relationer til andre.

Læringsmål fra 0-6 år:

1. At understøtte barnets sociale kompetencer ved at gå foran, ved siden af og bag ved i de forskellige sociale sammenhænge, det indgår i.
2. At styrke barnet i at skabe og knytte venskaber.
3. At inkludere barnet i institutionens dagligdag og fællesskab

Læringsmål 1: At understøtte barnets sociale kompetencer ved at gå foran, ved siden af og bagved i de forskellige sociale sammenhænge, det indgår i.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet ser, aflæser og reagerer på andres følelser.	Barnet begynder, at vise og kunne modtage omsorg fra andre. Barnet begynder at vise empati og kunne sætte ord på egne følelser.	Barnet kan udvise empati og begynde at forstå andre børns grænser. Barnet kan sætte ord på egne følelser, ønsker og behov.	Barnet kan sætte sig i andres sted og handle derefter. Barnet har forståelse for andres grænser, kan lytte og vente på tur.
Tiltag	De voksne støtter barnet i at være opmærksom på de andre børns udtryk.	De voksne inddeler børnene i grupper efter alder, interesser og udvikling.	De voksne støtter barnet i at sætte ord på egne følelser, ønsker og behov. Barnet støttes og opmuntres til at hjælpe, trøste og have omsorg for de andre børn.	De voksne støtter barnet i det kommunikative samspil med andre børn og bruger sproget i forhold til konfliktløsning.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: At styrke barnet i at skabe og knytte venskaber

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet viser interesse for de andre børn og voksne.	Barnet har foretrukne legekammerater.	Barnet indgår i aktiviteter og lege med andre børn.	Barnet har nære venskaber til én eller flere børn.
Tiltag	Børnene opdeles i mindre grupper og indgår her i aktiviteter og leg. Barnet støttes og opmuntres til at se sig selv og omverdenen.	Børnene opdeles i grupper efter alder, interesser og udvikling. De voksne går foran og danner relationer gennem	Børnene tilbydes grupper efter interesser og behov. De voksne taler med børnene om sociale spilleregler,	Barnet går i førskolegruppe. De voksne støtter børnene i deres venskaber og legerelationer. De voksne støtter børnene i den

		aktiviteter og legegrupper.	kropssprog og omgangstone i huset.	kommunikative konflikthåndtering og i at trøste og hjælpe hinanden.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 3: At inkludere barnet i institutionens dagligdag og fællesskab

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet viser glæde og genkendelighed, for andre børn og voksne samt for at komme i institutionen. Barnet er tryk i genkendelige rammer	Barnet viser interesse for hverdagens rutiner. Barnet deltager i de sociale aktiviteter og indgår i legerelationer.	Barnet har gå på mod til at tage initiativ og henvende sig kommunikativt til andre børn og voksne. Barnet indgår i forskellige legerelationer og har lyst til at fortælle.	Barnet besidder et højt selvværd og bidrager aktivt i konfliktløsning. Barnet forsøger at forstå egne og andres behov. Barnet udviser selvkontrol og ansvarlighed. Børnene skaber venskabsrelationer.
Tiltag	De voksne giver det enkelte barn en oplevelse af at høre til. De voksne igangsætter fælles aktiviteter, der understøtter skabelsen af tryghed og tillid i relationerne mellem barn/barn og barn/voksen.	De voksne anvender den anerkendende tilgang i relationen til barnet. Struktur og genkendelighed i hverdagens rutiner.	De voksne udviser nysgerrighed, går foran, ved siden af og bagved og er aktive i sociale aktiviteter. Børnene interviewes ift., hvad de forstår ved "det gode børneliv".	De voksne skaber omgivelser, der giver mulighed for både rolige og vilde lege. Der skabes plads til fordybelse og til barnets egne initiativer. Børnene interviewes ift., hvad de forstår ved "det gode børneliv".
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Kommunikation og sprog:

Børn har brug for at tilegne sig sproget, da de skal bruge det til at kommunikere med i forhold til sig selv og andre. Barnet har løbende behov for at give udtryk for dets følelser, ønsker og

meninger. Sproget er ligeledes vigtigt i forhold til at indgå i og vedligeholde sociale fællesskaber, herunder at udvikle lege og løse konflikter.

Læringsmål fra 0-6 år:

1. Billedsprog 2. Skriftsprog/verbalt sprog 3. Kropssprog

Læringsmål 1: Billedsprog

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet viser interesse og begejstring for ting og materialer	Barnet sætter ord på tingene	Børnene begynder at skrive bogstaver, tal og symboler.	Når barnet hører en historie, skal det kunne tegne og forme en figur eller danne billeder visuelt. Barnet får begyndende kendskab til bogstaver og kan skrive sit eget navn.
Tiltag	Den voksne stiller materialer frem, så barnet kan se dem og blive nysgerrige.	Den voksne taler med barnet om handlinger og benytter dialogisk læsning ved brug af sprogkufferter og ordkort.	Den voksne præsenterer barnet for bogstaver, tal og symboler på skrift.	Barnet finder selv materiale til at tegne og forme efter en historie. Barnet øver bogstaver, tal og symboler.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: Skriftsprog/verbalt sprog

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet begynder at pludre og pege. Bruger mimik	Barnet forstår en kort besked. Leger med sproget gennem rim, remser og sange.	Barnet forstår en længere besked og kan gå i dialog med de andre børn.	Barnet bruger sproget korrekt/relevant.

Tiltag	Den voksne taler med barnet og benytter spejling af lyde.	Den voksne præsenterer barnet for fagte-sange, rim, remser og andre sproglege.	Den voksne hjælper barnet til at agere i dialog.	Den voksne præsenterer barnet for nye ord/begreber.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 3: Kropssprog

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet udtrykker sine behov ved hjælp af kropssprog.	At barnet begynder at læse andre børn og voksnes kropssprog	Barnet udtrykker egne følelser og behov.	Barnet gør brug af sit kropssprog og kan aflæse andres kropssprog.
Tiltag	den voksne er tydelig i sit kropssprog og sætter ord på barnets behov.	Den voksne benævner udtryksformer fx "Jeg kan se, at du er ked af det"	Den voksne anerkender barnets følelser og behov.	Den voksne opfordrer børnene til at aflæse og bruge kropssproget.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Krop, sanser og bevægelse

Motionens betydning for børn og unges trivsel er meget i fokus i dagens Danmark. Vi tror på, at udvikling af kropsbevidsthed og glæde ved bevægelse og motion kan og skal grundlægges tidligt i barndommen. Herudover har både børn og voksne i dag en travl hverdag, og mange børn oplever ifølge stressforeningen både fysisk og psykisk stress. For mange børn er det rigeligt at være i børnehave, de behøver ikke også at skulle besøge venner, have gæster eller skulle gå til forskellige aktiviteter flere gange om ugen ... og bliver livsstilen for hektisk, så kan barnet få stress.

Læringsmål fra 0-6 år:

1. kropsbevidsthed og fysisk udfoldelse.
2. sansestimulering.
3. mindfulness og mental sundhed

Læringsmål 1: Kropsbevidsthed og fysisk udfoldelse.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave)			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet begynder at udvise begyndende kroppsbevidsthed og bruger deres krop. børnene kopierer hinandens adfærd.	Barnet kan benævne forskellige kroppsdele. udfordrer brugen af kroppen. børnene kopiere hinandens adfærd.	Barnet begynder at vise kendskab til kroppens forskellige sanser.	Barnet viser kendskab til kroppens opbygning og funktioner.
Tiltag	Den voksne er rollemodel og igangsætter dagligt fysisk aktivitet, hvor barnet bruger kroppen. Den voksne igangsætter aktiviteter, der har fokus på kropslighed og sanser.	Den voksne vil i dagligdagen tale om kroppens forskellige dele og funktioner feks. ved bleskift. Den voksne igangsætter aktiviteter, der har fokus på kropslighed og sanser.	Den voksne igangsætter aktiviteter, der stimulerer sanserne, feks. mindfulness. Den voksne igangsætter aktiviteter, der har fokus på kropslighed og sanser.	Den voksne tilegner sig viden omkring kroppen og dens opbygning. Den voksne igangsætter aktiviteter, der har fokus på kropslighed og sanser.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: Sansestimulering.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 - 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet begynder at kende dets kropslige formåen og udvikle nye motoriske færdigheder. samtidig med de sanser forskellige materialer.	Barnet har en fornemmelse for egen krop og dens kunne og begynder at udfordre sig selv sansemotorisk - her i blandt med brug af forskellige materialer	Barnet deltager aktivt i de aktiviteter, der sættes i gang og har lyst til bevægelseslege.	Barnet øver sig i at klatre i træer, kravle og løbe på bakken.
Tiltag	Den voksne motiverer og igangsætter lege og er fysisk aktiv med børnene. Vi introducerer sansemotoriske aktiviteter gennem	Den voksne motiverer og igangsætter lege og aktiviteter, der udfordrer børnene sansemotorisk. både inde og ude.	Den voksne motiverer og igangsætter lege og aktiviteter, der tilgodeser barnets motoriske udvikling. Vi har morgenidræt flere gange om ugen og	Den voksne motiverer og igangsætter lege og aktiviteter, der tilgodeser barnets motoriske udvikling. Vi har morgenidræt flere gange om ugen,

	forskelligt materialer.		benytter gymnastiksalen én gang ugentligt.	og benytter gymnastiksalen én gang ugentligt.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 3: Mindfulness og mental sundhed.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 - 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	at barnet har sin egen rytme, det får pauser når det har brug for det i form af lure eller hvil. At barnets bliver bevidst om egne grænser og behov, samt at kan give udtryk for dette.	at barnets lærer at sige fra, koble fra og ned efter leg. At barnet bliver bevidst om egne grænser og behov og sætter ord på.	Barnet kan være stille i mere end 7 minutter Kan holde fokus under sansehistorier, KAn modtage massage	Efterspørger stilletid. Kan være stille i 10-15 minutter. Kan give og modtage massage. Lege inkorporerer massage og mindfulness
Tiltag	Vi følger barnet i nærmeste udviklingszone. endvidere deres rytme. Vi er opmærksomme på tøffetid (barnets fri rum), hvor man bare får lov at være.	Vi inddrager børnemassage som en del af hverdagen, møder barnet på nærmeste udviklingszone - samt er bevidst herom. Vi er opmærksom på tøffe tid (barnets fri rum), hvor man bare får lov at være.	Stilletid ved spisesecanen, med klassisk musik, mindfulmusik eller historier. 15 minutters afslapning hver dag. Børnemassage én gang ugentligt	Stilletid ved spisesecanen, med klassisk musik, mindfulmusik eller historier. 15 minutters afslapning hver dag. Børnemassage én gang ugentligt
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Natur, udeliv og science:

Naturen er en enestående legeplads for krop og sind, vi bruger derfor naturen som et ekstra rum. Vi nyder at være i naturen på alle årstider - i skiftende vejr og forskelligt terræn. Vi får derigennem styrket vores sanseapparat og motoriske udfoldelse.

Læringsmål fra 0-6 år:

1: At udfordre, styrke og stimulere krop og sanser ved at færdes i naturen.
2: At fremme nysgerrighed, kreativitet og evnen til fordybelse gennem naturen.
3: At opnå viden om og respekt for natur og miljø

Læringsmål 1: At udfordre, styrke og stimulere krop og sanser ved at færdes i naturen.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave)			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet bliver tryk i naturen.	Barnet tør bevæge sig i og bruge naturen.	Barnet udfordrer kroppen og sanserne i naturen.	Barnet tør at eksperimentere og bruge sig selv i naturen.
Tiltag	Nærværende og engagerede voksne, der har lyst til at være ude.	Engagerede voksne, der går foran barnet og præsenterer børnene for natur og udeliv.	Voksne der støtter og guider børnene. Vi vil inddrage de 4 elementer (jord, vand, luft og ild).	Voksne der skaber forudsætninger og rammer for nye udfordringer og eksperimenter.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: At fremme nysgerrighed, kreativitet og evnen til fordybelse gennem naturen.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 - 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Børn som viser glæde, nysgerrighed og interesse for natur og naturelementer.	Børn er nysgerrige, udforsker og bruger naturen og dens elementer kreativt.	At børn af sig selv kan bruge naturen og dens elementer til fordybelse og udførelse af leg og udtryk.	At børn kan udtrykke sig kreativt i lege gennem brug af naturelementer.
Tiltag	Voksne der præsenterer børn for naturen.	De voksne hjælper børnene til at være kreative ved hjælp af naturen og dens elementer.	Voksne der udviser begejstring for udeliv samt støtter og inspirerer børn i deres tiltag – følger barnets spor.	Voksne der udviser begejstring for udeliv og præsenterer børnene for et inspirerende udemiljø. De voksne følger barnets spor.

Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI
-----------------------------	---

Læringsmål 3: At opnå viden om og respekt for natur og miljø.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Begyndende opmærksomhed på sammenhænge i naturen.	Begyndende viden om naturen og evne til at begå sig deri.	Børn som udviser kendskab og viden om naturens sammenhænge samt udviser respekt for dyr og planteliv.	Børnene eksperimenterer med den viden, de har tilegnet sig og respekterer naturen.
Tiltag	Engagerede voksne der guider.	Voksne der udviser interesse for naturen og igennem egen praksis udviser viden i krop og sprog.	At de voksne udviser viden og respekt for naturen.	Voksne der bevidst formidler viden og gennemfører eksperimenter.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Kultur, æstetik og fællesskab

Kulturelle udtryksformer og værdier har stor betydning for børns færden. I et samfund, der i højere grad præges af innovation og teknologi, har vi et fælles ansvar for at ruste børnene til dette.

Endvidere er det vigtigt, at vi kan udtrykke os, agere i forskellige følelsesregistre samt sige til og fra. Vi vil gerne acceptere alle kulturer som en del af vores danske institutionsliv.

Vi vil gerne bevare vores kultur samt tilbagevendende traditioner – blandt andet jul og påske. Vi vil samtidig give børnene indblik i andre kulturer og de forskelligheder, dette kan medføre. Dette vil vi gøre ved at præsentere dem for forskellig litteratur, emneuger samt ture ud af huset.

1. At barnet oplever og får indsigt i dansk kultur samt andres kulturer og traditioner.
2. At børn har adgang til materialer, redskaber og moderne medier, der medfører indsigt i forskellige udtryksformer.
3. At sang, musik, teater, kunst og litteratur er en del af vores hverdag.

Læringsmål 1: At barnet oplever og får indsigt i dansk kultur samt andres kulturer og traditioner.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	Barnet får en begyndende opmærksomhed på den danske kultur og dens traditioner.	Barnet får en begyndende viden om den danske kultur og dens traditioner.	Børn der viser interesse og lyst til at tilegne sig viden ved hjælp af de omkringliggende tilbud.	Børn der bruger den viden, de har tilegnet sig, og underbygger denne med viden om andres kultur og traditioner.
Tiltag	Voksne der giver barnet indsigt i den danske kultur og dens traditioner.	Voksne, der giver barnet indsigt i dansk kultur og motiverer barnet til deltagelse i de kulturelle traditioner, vi har i institutionen.	Barnet deltager i de arrangementer, der tilbydes i lokal-samfundet, herunder biblioteket samt andre kulturelle steder.	Barnet introduceres for andre kulturer og traditioner end den danske kultur og dens traditioner.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Læringsmål 2: At børn har adgang til materialer, redskaber og moderne medier, der medfører indsigt i forskellige udtryksformer.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	At barnet får en begyndende opmærksomhed omkring materialer, redskaber og moderne medier.	At barnet får en begyndende viden og indsigt i forskellige materialer, redskaber og moderne medier.	At barnet med hjælp fra engagerede voksne formår at udtrykke sig igennem forskellige materialer, redskaber og moderne medier.	At barnet på eget initiativ udtrykker sig igennem forskellige materialer, redskaber og moderne medier.
Tiltag	Voksne der introducerer barnet for forskellige materialer, redskaber og moderne medier.	Voksne præsenterer barnet for forskellige materialer, redskaber og moderne medier, som barnet afprøver og herved udtrykker sig gennem.	Voksne der udviser begejstring, støtter og inspirerer børn i at afprøve forskellige materialer, redskaber og moderne medier.	Voksne der følger barnets spor i brugen af forskellige materialer, redskaber og moderne medier.

Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI
-----------------------------	---

Læringsmål 3: At sang, musik, teater, kunst og litteratur er en del af vores hverdag.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller, interviews (børnehave).			
Aldersgruppe	1 år	2 – 3 år	3 - 4 år	5 - 6 år
Tegn på læring	At barnet har en begyndende opmærksomhed for sang, musik, teater, kunst og litteratur.	At barnet begynder at udvise glæde og interesse ved sang, musik, teater, kunst og litteratur.	At barnet med hjælp fra engagerede voksne opsøger viden og interesse i sang, musik, teater, kunst og litteratur.	At barnet på eget initiativ efterspørger sang, musik, teater, kunst og litteratur.
Tiltag	Voksne der går foran barnet og introducerer det til sang, musik, teater, kunst og litteratur. Morgensang.	At voksne og børn i samspil synger, læser og maler. Morgensang.	Voksne der udviser begejstring, støtter og inspirerer børn i sang, musik, teater, kunst og litteratur. Morgensang.	Voksne der går bagved barnet og følger dets spor og begejstring for sang, musik, teater, kunst og litteratur. Morgensang.
Evaluering og dokumentation	Didaktisk model, eks. udvidet SMTTE-model eller HHH-modellen, observationer iagttagelser, logbog, hverdagsfortællinger (skriftlige til brug på personalemøder og stuemøder), billeder og video samt fortællinger til forældre via tavle og Facebook, TOPI			

Overgang fra vuggestue til børnehave

Mål med overgangen:

1. At barnet/forældre introduceres til børnehaven.
2. Genkendelighed, tryghed og relationsdannelse
3. Øget kendskab til rutiner

Tegn på læring	At barnet taler om det nye det skal. At barnet viser glæde ved at komme i børnehaven. At barnet viser interesse for at indgå i nye relationer
Tiltag	Vi afholder 2½ års forældresamtale, hvor de primære voksne fra vuggestuen deltager. Vuggestuens Storegruppe + en voksen er i børnehaven to gange om ugen med start to måneder før den reelle opstart i børnehaven. En måned før barnets opstart, afholder den primære voksen fra vuggestuen et overleveringsmøde med den primære voksen fra børnehaven, hvor relevant viden om barnet og familien videregives. Personalet i børnehaven sender velkomstbrev med relevant info til forældre ca. en måned før opstart. Der udarbejdes en sprogvurdering på barnet, hvorefter sprogpædagogen videregiver relevant info fra denne til barnets primære voksen i børnehaven.
Evaluering	Vi får tilbagemelding fra forældrene om overgangen i forbindelse med opstartssamtalen, som tilbydes efter ca. et halvt år i børnehaven.

Overgange fra børnehave til skolen

Mål med overgangen:

1. At skabe en god overgang til skolelivet og SFO'en, så barnet føler sig tryk i disse arenaer.
2. At arbejde specifikt frem mod skolestart med barnets alsidige udvikling, dvs. motorisk, intellektuelt, følelsesmæssigt og socialt, således at det er rustet til skolestart.

Tegn	At barnet glæder sig til den ugentlige dag, hvor der er før-skolegruppe og deltager aktivt i de tiltag, der er frem mod skolestart. At barnet lærer, at det er en del af en gruppe, det skal i skole sammen med. At skolen har et godt kendskab til barnet før skolestart.
Tiltag	I september får forældre til førskole-børn udleveret en folder kaldet "Forældrefolder - sammen på vej i skole" med al relevant info omkring førskole-forløbet. Førskolearbejdet starter i uge 43 og indebærer aktiviteter i både børnehaven, skolen og SFO'en. Der udarbejdes sprogvurderinger på alle før-skolebørn i december/januar. Forældresamtale afholdes snarest efter, at sprogvurderingerne er udarbejdet, hvor fokus er på barnets trivsel og udvikling frem mod skolestart. Førskoledag afholdes sidst i maj. Overleveringssamtale med skole, SFO og forældre afholdes i juni.
Evaluering	Skole-hjem-samtaler

Børn med særlige behov 0-6 år

Læringsmål:

1. Barnet skal inkluderes i hverdagen i et anerkendende miljø.
2. Barnet skal lære at forstå de signaler, andre børn sender dem samt lære miljøet at kende.
3. Barnet skal føle sig mødt, set og forstået som den, det er.

Børnemiljø	Brug af sociogram, iagttagelser, observationer og logbog. Udvidet SMTTE-model og andre didaktiske modeller.
Tegn på læring	At barnet trives og viser glæde ved at være i institutionen. At vi ser tegn på, at barnet udvikler sig og kan indgå i en hverdag sammen med de andre børn – er en del af børnefællesskabet. At barnet bliver mødt med åbenhed, anerkendelse og forståelse fra sine omgivelser.
Tiltag	At der udarbejdes handleplan for børn med særlige behov. At vi hjælper barnet med at indgå i sociale relationer, så det tilegner sig sociale kompetence og herved får legekammerater. At der evt. udarbejdes en samarbejdsaftale gennem PPL, hvor barnets særlige behov samt de nødvendige tiltag afdækkes. Herved har vi forældrene med fra starten som vigtige samarbejdspartnere. At vi afholder fokusgruppemøder, hvor relevante personer fra PPL deltager.
Evaluering og opfølgning	Forældresamtaler Fokusgruppemøder